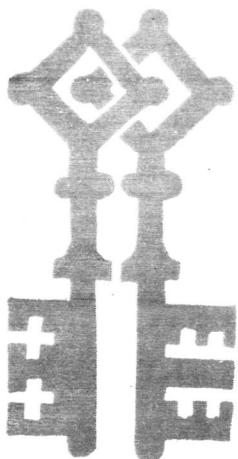
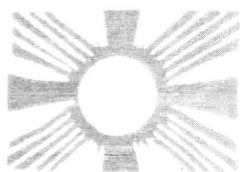
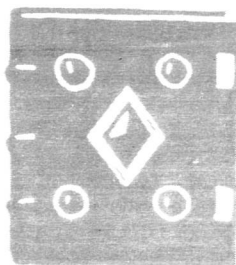

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

3/1979

Hvorfor netop Kirken?

FOR mange år siden stod jeg på hjørnet af Hyde Park i London og hørte på de religiøse folketalere, som repræsenterede alle mulige kristne samfund. En metodist holdt en betragtning om Guds kærlighed. Det var både smukt og veltalende. En lille adventist forsøgte at gøre rede for forskellen mellem sjæl og ånd. Det blev mere egne funderinger end paulinske tanker. Lige ved siden af havde Frelsens Hær taget opstilling og overøste deres nærmeste naboer med kraftig sang og hornmusik.

På behørig afstand af det øvrige selskab ragede et krucifiks op bag ved en gotisk talerstol. En dominikanermunk af den magre, asketiske type steg op. Han så virkelig dekorativ ud i sin sorte og hvide kutte, og en stor skare trængtes om hans kateder. Han skulle tale over emnet: "Kirken er Kristi legeme". Han indledte med at læse 1. Kor. 12, 12-27, hvor Paulus netop bruger billedet med legemet og lemmerne for at illustrere, hvad Kirken er. Og han standsede ved verset: "I er nu Kristi legeme og hver for sig hans lemmer".

Jeg havde læst det kapitel mange gange før, men altid ment, at apostelen her udmalede en lignelse, delvis hentet fra den gamle, kendte fabel om lemmerne, der ikke ville tjene hinanden. Men denne munk lærte mig at forstå, at ordet om Kirken som Kristi legeme ikke er et lærerigt sagn, men en levende virkelighed. Det blev en prædiken, som jeg aldrig glemmer. Skønt jeg ikke længere husker ordene, står stadig for mit indre øje synet af den ene, hellige og almindelige Kirke som det legeme, den mystiske organisme, i hvilken Kristi liv pulserer.

Men Kristus har da vel ikke stiftet nogen Kirke? Var det ikke snarere hans ønske, at apostlene og deres efterfølgere skulle fortsætte den kristne virksomhed i de samme frie former som han og vandre omkring på vejene og forkynde det glade budskab om Guds rige, frelse menneskene fra synden og lære dem at elske

hinanden? Det må dog nok have været imod hans vilje, at kristendommen blev en kirkeorganisation, at evangeliets enkle lære blev bundet af dogmatiske lænker, og at samværet med Gud i Ordet og bønner blev udformet til gudstjenester med fast ritual og en mængde ceremonier. Er vi ikke kommet ganske langt bort fra nytestamentlig kristendom? Burde vi ikke så snart som muligt vende tilbage til den urkristne menighed, ja, til Herren Jesus selv for at lære af ham?

Disse og lignende spørgsmål er gentaget mangfoldige gange og har skabt en vis usikkerhed og forvirring på det åndelige område. Vi må forsøge at få dem besvaret med hjælp og vejledning fra Bibelen.

Har Kristus villet grundlægge en Kirke? — Ja, hvad ellers skulle han have ment med sit løfte til apostelen Peter i Matt. 16, 18? "Du er Petrus, og på den klippe vil jeg bygge min Kirke, og Dødsrigets porte skal ikke få magt over den". Sådan lyder løftet, og vi husker, hvordan det gik i opfyldelse på Pinsedag, hvor netop Peter gennem sin frimodige og åndsfulde forkyndelse lagde grunden til den kristne menighed i Jerusalem. I det øjeblik fødtes den ene, hellige og almindelige Kirke på jorden. Den var ikke et resultat af apostelens veltalenhed, men en skabning af Helligånden.

Nogle mener, at den nye menighed, som nu blev dannet, kun er at betragte som en fri sammenslutning af troende mennesker, en slags religiøs forening med temmelig frie, ydre former.

Apostelen Paulus har et helt andet syn på Kirken. For ham er den, som vi hørte før, Kristi legeme, d. v. s. en ny inkarnation af Herren Jesus selv. For at kunne følge hans tankegang er vi nødt til at sætte os ind i kristendommens vigtigste sandhed, den lære, med hvilken Kirken står og falder, nemlig menneskevordelsen.

Hvem var Jesus fra Nazaret? Både Bibelen og den apostoliske trosbekendelse siger os, at han var Guds enbår-

ne Søn, undfanget ved Helligånden og født af jomfru Maria. Vi kan ikke bare betragte ham som et menneske, et enestående eksempel, udrustet med guddommelig begavelse og himmelsk kraft, men han er på én gang sand Gud og sandt menneske. "Jesus er Kristus, kommen i kødet", skriver Johannes, og Paulus bevidner: "I ham bor hele guddomsfylden legemlig" (Kol. 2, 9).

Denne enestående mand levede og virkede blot nogle få år i et afsides land, hvorefter han døde på korset, opstod af graven og vendte tilbage til sin himmelske Fader. Men før sin bortgang lovede han at sende Helligånden, og han forsikrede også, at han selv ville være med alle, der tilhører ham, alle dage indtil tidernes ende. Det betød, at han kort tid efter havde i sinde at åbenbare sig i en ny skikkelse, ikke længere som tømmerens søn fra Nazaret, men i skikkelse af en Kirke. Derfor vover Paulus at sætte lighedstegn mellem Kirken og Kristus, 1. Kor. 12, 12. Den samme Ånd, som en gang havde taget bolig i Jesu jordiske legeme, levede og virkede nu i den kristne menighed. Kirken er således den nutidige åbenbaringsform af Jesus Kristus. Den er intet mindre end hans synlige legeme.

Vi misunder somme tider de lykkelige mennesker, som havde den fordel at leve i Det hellige Land, da Guds Søn blev født i Betlehem og døde på Golgata. De kunne se ham med deres egne øjne og høre hans stemme. Hvor meget lettere var det ikke for dem at komme til tro og blive frelst? Men vi behøver ikke at være misundelige på hans samtidige, for han er stadig midt iblandt os i sin hellige Kirke, hvor han taler til os gennem sit ord, hører vore bønner og handler med os i sine sakramenter.

På samme måde, som Herren Jesus var både Gud og menneske, således er også Kirken på én gang noget guddommeligt og noget menneskeligt. I sit væsen er den såvel himmelsk som jordisk. Hvem som helst kan se dens

svaghed og fejl, men enhver som tror har erfaret dens iboende kraft. Havde den kun været en opfindelse, gjort af en lille skare disciple, så var den for længst bukket under, for den har haft mange farlige fjender; men når den trods alt lever og vokser, så beviser dette, at Kirken må høre evigheden til.

Det hedder i den apostoliske trosbekendelse: "Jeg tror på Helligånden, en hellig, almindelig Kirke, de helliges samfund". Der nævnes Kirkens tre kendetegn: den er en, hellig og almindelig.

Hvorfor må Kirken være en? — Fordi Kristi legeme kun er et. Der findes ikke flere Frelser. Jesus er den enbårne Søn, og han er ikke gjort mangfoldig efter sin opstandelse. Det var også hans inderligste ønske, at hans efterfølgere skulle bevare enheden. Han bad til sin Fader for sine disciple og efterfølgere: "Ikke alene for disse beder jeg, men også for dem, som ved deres ord kommer til tro på mig, at de alle må være ét, ligesom du, Fader, i mig, og jeg i dig, at også de må være ét i os, så verden må tro, at du har sendt mig" (Johs. 17, 19-20).

Hans bøn er tydeligvis ikke gået i opfyldelse. Allerede i apostlenes dage voldte partisindet uheldsvangre splittelser i Kristi Kirke. Paulus klager over, at der var opstået stridigheder i korintermenigheden, hvor nogle holdt sig til Paulus, andre til Apollos eller Kefas. Fuldt af fortvivlelse udråber apostelen: "Er Kristus da delt?" Det betyder: "Ved at danne disse partier har I sønderslidt Kristi legeme".

Hvad ville samme Paulus dog have sagt, dersom han aflagde besøg i en svensk by og hørte tale om alle de kirker, kapeller og missionshuse, som findes der? Han ville formodentlig gribe til de strengeste udtryk for at tolke sin skuffelse.

Hvordan har det kunnet komme dertil? Hvem bærer skylden for den kristne splittelse? — Fejlen ligger både hos Kirken og de fri forsamlinger. Vor

Kirke har ikke været sådan, som den burde være. Må vi bekende det åbent og ærligt. Det er tilstrækkelig anklage imod os, at der i vort land findes store skarer af fromme og gudfrygtige mennesker, som ikke trives inden for Kirkens mure, men søger deres opbyggelse andet steds. Kirken har sandelig behov for bod og omvendelse, hvis den skal kunne vinde tilbage, hvad den har tabt.

Men også de frikirkelige har deres andel i skylden. De folte ikke ansvaret for fædrenes Kirke. Når den ikke svarede til deres forventninger, så svigtede de den og stiftede egne samfund, hvor de rendyrkede deres specielle nådegaver. Kristus har aldrig sagt, at vi skulle være ens, men han bad, at vi skulle være ét. Han forlangte ikke lighed, men enhed. Paulus talte jo om de forskellige lemmer, som trods alt tilhører samme legeme og behøver hinandens tjeneste.

Forskellen mellem en pinseven og en katolik kan være mindst lige så stor som mellem et øje og en fod, men det hindrer ikke, at de begge retteligen skulle tilhøre samme legeme og være ét i Kristus. Har man en smule fantasi, kan man næsten se, hvilket lem hver religiøs bevægelse repræsenterer. Tænk på de vækkelsesfromme i Norrland, som trofast sidder på deres møder og lytter til Ordet og aldrig synes at kunne få nok at høre af evangeliet om Guds godhed og Jesu forsoning. Er det ikke øret i Kristi legeme? Eller se på Frelsens Hær, hvis soldater under stor offervilje arbejder blandt de fattige og forkomne i byernes slumkvarterer. Er det ikke den hjælpsomme hånd i Kristi legeme? Eller træd ind en aften i Filadelfia, når vækkelsessangene lyder og tilhørerne råber højt og taler i tunger. Er det ikke tungen i Kristi legeme?

Desværre er disse samfund blevet skilt fra Kirkens fællesskab. Og hvad indebærer denne splittelse? En skabnesvanger amputation af lemmer på legemet. Er det underligt, at Kirken er

blevet tappet for kraft og har været nær ved at forbløde efter sådanne operative indgreb? Den lever stadig, om end et hensygnende liv. Men samtidig spørger man sig selv: "Hvordan skal det gå med de afskårne lemmer? Kan de i længden føre en selvstændig tilværelse? Må de ikke nødvendigvis genfor- enes med legemet?"

Kirken behøver pinsevennernes be- gejstring, Frelsens Hærs hjælpetrop- per, de frikirkeliges missionsinteres- se og offervilje. Hvis vi på ny kunne enes og vokse sammen, så ville Kristi legeme fremstå overfor verden i hele sin kraft og herlighed og udrette store ting i tjeneste for Gud. Enighed gør stærk. Lad os derfor daglig bede med vor Frelser for Kirkens enhed. Han er den eneste, som kan sammen-føje, hvad mennesker har adskilt, og han vil gøre det på den tid og den måde, han selv bestemmer.

Kirkens andet kendetegn er helligheden. Vist lyder det fordringsfuldt og overmodigt, når vi taler om den hellige Kirke. Med hvil- ken ret vover vi at kalde den således? Svar: Den er Kristi legeme, og ingen vil vel bestride, at hans legeme er helligt? I samme omfang, som vi til- hører ham, bliver også vi hellige. Med det navn betegner Paulus de døbte, de kristne, uanset om de var store eller små syndere.

Ved byens torv ligger en bygning, over hvis port står: KGL.POST. Det ville være enfoldigt deraf at drage den slutning, at alle postvæsenets tjeneste- mænd er konger eller af kongelig byrd. Og alligevel har dette postvæsen ret til at kalde sig kongeligt, for det er ik- ke et privatforetagende, men tilhører majestæten og kronen.

Sådan forholder det sig også med den hellige Kirke. Dens medlemmer er sædvanligvis ikke helgener, men den tilhører Kristus, Guds hellige. Man har stundom hånet Kirken på grund af dens åbenbare mangel på hel- lighed. Den omfatter jo både tyve, drankere og ægteskabsbrydere. Vi bur-

de ikke tale så foragteligt og dømmen- de om syndere, for til den kategori regnes vi alle i overensstemmelse med Paulus' ord: "Der er ingen for- skel. Alle har jo syndet og mangler herligheden fra Gud" (Rom. 3, 22-23). Skal vi måske udelukke de åbenbare syndere og beholde de hemmelige, for hvem det lykkes at skjule deres fejl for verdens blikke? Nej, Kirken vog- ter sig nøje for at rense Guds ager og skille ugræsset fra hveden, for Jesus har befalet: "Lad kun begge dele gro side om side indtil Høsten" (Matt. 13, 30). Kirkens opgave er ikke at skille, men at samle. Dommen overlader den til den Herre, som kender sine, til ham, som ved, hvad der bor i et men- neske, og som derfor dømmer retfær- digt.

Enhver anstrengelse for at forsøge at danne en såkaldt ren forsamling af idel troende og frelste er fra begyndel- sen dømt til at mislykkes, eftersom vi ikke er hjerteransagere. En norsk pro- fessor berettede historien om en ener- gisk prædikant, som besluttede sig til at udelukke alle uomvendte fra sit mis- sionshus. Efter fuldbyrdet værk beklag- ede han sig til en ven og sagde: "Nu er der kun min hustru og mig tilbage – og mellem os sagt stoler jeg heller ik- ke rigtig på hende".

Vi er fuldt ud klar over, at der i Kirken findes mange navnkristne. De ligner døde celler i Kristi legeme, men vi skærer dem ikke bort, for det ville være at lade dem gå fortabt. Vi håber og beder om, at de gennem Frel- serens kraft vil blive vækket til nyt liv og blive sande kristne.

I skuret uden for kirkegårds-muren ligger et gammelt helgenbillede. For- gyldningen er afskrabet og farven af- bleget. Det er sandelig ingen pryd læn- gere. Men det har engang haft sin plads inde i kirken. Hvad skal vi gøre med det? Brænde det måske? Nej, det ville være helligbrøde. Det er selv i sin dybe fornedrelse et helligt billede, som fortsat tilhører Kirken. Vi lader det restaurere og placerer det i en ni-

che i korets side. Sådan kommer det atter til ære og værdighed og bliver en dyrebar seværdighed i kirkehuset.

Desværre er mange af de hellige i Kristi Kirke havnet på samfundets af- faldsplads blandt syndens smudsige skrammel. De er døbt og takket være dette Kirkens ejendom. De er blevet indpodet i Kristi legeme, men er kom- met på afveje. Vi kan ikke bare lade dem være og endnu mindre har vi ret til at forkaste dem. Nej, Kirken må gøre alt for at opsøge disse fortabte skabninger og føre dem tilbage til de helliges samfund. Her gælder det ikke blot om at løse et socialt problem, nemlig legemets redning, men hvad der er vigtigere: sjælens frelse. Kir- ken må ikke være så øm over sin hel- lighed, at den glemmer sine syndige børn og overlader dem til deres egen skæbne.

Nu står tilbage det tredje kendetegn: Kirken er almindelig. Den har af sin Herre og Mester fået til opgave at gøre alle mennesker til hans discip- le. Tænk, hvis han i stedet havde sagt: alle fromme eller godhjertede, så hav- de vi stået i vildrede, for det er ingen let sag at afgøre, hvem der bør regnes til den slags. Men nu behøver vi ikke at tvivle et øjeblik. Så snart vi har med folk at gøre, vover vi at døbe dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Vi mindes lignelsen i Matt. 13, 47-50 om voddet, som blev kastet i havet og indfangede fisk af alle slags. Det er et billede på den almindelige Kirke. Den er sænket ned fra Himmelen af den sto- re Menneskefisker, og den udstrækkes

til at omfatte og indeslutte alle jordens folk og stammer. Den medtager både gode og onde, indtil voddet bliver fuldt. Så trækkes det op på evighedens strand. Der sorteres fangsten ikke af klodsede menneskehænder, men af kærlige eng- lehænder.

Ja, sådan skal Kirken være efter Jesu vilje. Han har selv sagt: "Den, som kommer til mig, vil jeg aldrig støde bort" (Johs. 6, 37). Derfor vover Kirken ikke at udelukke nogen. Dens porte står åbne som Guds faderfavn. Den holder ikke "møder for troende" eller "lukkede nadverborde", men hvem som helst kan være med. Jeg husker vagabonden, som hver søndag listede sig ind i min kirke og satte sig på den sidste bænk. Han plejede at si- ge: "Her kan ingen køre mig bort. For her har jeg samme ret til at sidde som bønder og baroner". Gud være tak, at Kirken ikke er aflåst for toldere og syndere og andre stakler, for da ville den ophøre med at være almindelig, og hvad værre er, den ville ikke ligne den Frelser, om hvem det sagdes: "Den mand tager imod syndere og spiser sammen med dem" (Luk. 15, 2).

"Jeg tror på Helligånden, en hellig, almindelig Kirke, de helliges samfund". Hvorfor netop Kirken? Jo, fordi den er et værk af sandhedens Ånd, som kalder os ved evangeliet, oplyser os med sine gaver, helliger og opholder os i en ret tro.

Sune Wiman
(Oversat fra svensk af Helge Tag- gatz. Uddrag af bogen: Varför just Kyrkan? Bokförlaget Pro Veritate, Uppsala 1971)

Alle artikler i Re-formatio er skrevet på hver enkelt forfatters eget ansvar. De fremførte synspunkter deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Red.

Jeg tror på de helliges samfund

Mel. og harm: Walter Bjerborg

242 Jeg tror på de helliges samfund, en broderskabskæde på jord, hvor græker og jøde hinanden kan møde, hvor sorte og hvide står side om side og lovsynger Herren i kor.

2. Jeg tror på de helliges samfund, et legem, hvis hoved er Gud, hvor hånd og hvor tunge må virke og sjunge, hvor øje og øre må spejde og høre, men alt efter hovedets bud.

3. Jeg tror på de helliges samfund, hvori jeg alene har rod; hver lem, som afrives, det kan ikke trives, thi hastigt hentæres må det, som ej næres af Jesu fornyende blod.

4. Jeg tror på de helliges samfund et fællesskab, ej blot af navn. Når een er i kvide, må alle de lide, kan een overvinde vor ældgamle fjende, det kommer dem alle til gavn.

5. Jeg tror på de helliges samfund, skønt aldrig min dværgeforstand kan fatte, hvorledes de bønner, der bedes, hver modgang, som prøves, hver bodsgang, som øves, kan virke så vide om land.

6. Jeg står i de helliges samfund, om end som et unyttigt lem. Ak, herre, udriv mig dog ej, men opliv mig, så eengang forklaret, fra døden bevaret, jeg når dit livsalige hjem!

H. Kejser.

Gengivet efter "Hjemlandstoner" 1953, melodisamling nr. 188, sangbog nr. 242

Bispevalg m. m.

EN berømtheds dødsleje blev langvarigt. Det fortælles, at den døde ligefrem undskyldte, at han var så længe om at dø. Flere biskopper – godt på vej mod de 70 år – kan næsten have lignende tanker, når deres afgang fra embedet diskuteres vidt og bredt. Den enes død – her: afgang – bliver en andens brød!

1980 bliver et betydningsfuldt bispevalgår. Der er allerede taget hul derpå. Århus var begyndelsen. Århus blev også begyndelsen på en ny praksis: bispevielse i provinsen. I flere generationer har det været ønsket af mange, at en bispevielse skulle foregå i den nye biskops domkirke. Restaureringen af Københavns domkirke blev en heldig lejlighed til at flytte bispevielserne. Den første altså til Århus. Århus er da også en ganske stor by med en stor kirke. De næste år – i andre stifter – er dimensionerne mindre! Københavns domkirke bør have bispevielserne tilbage. Alle gode grunde minus een taler derfor. Den ene grund, der taler imod, er Københavns nuværende biskop. Når han imidlertid synes at være uundgåelig også i provinsen, kan man lige så godt lade ham udføre sin forretning i egen kirke!

I København har det også pyntet med en viceadmiral. En sådan måtte man savne i Århus. Ribe kan dog næste år trøste sig med, at "Vorbasse krigshavn" ligger i stiftet! Andre høje honoratiores må undværes i provinsen. De lokale folk er lidt mindre honorable. Århus var endda i den lykkelige situation at have en række fine universitetsfolk, som ikke står tilbage for kollegerne i København. Haderslev, som også er inde i billedet næste år, fik som bekendt ikke noget universitet, men måtte nøjes med en "forskningshøjskole"!

Århus domkirke var fyldt ved bispevielsen. Til mere end sidste plads.

Der var ikke plads til stiftets egne folk. Ved en transmission fra København havde alle – eller dog de fleste – været stillet lige. Som seere! I Århus blev oplevet det fornøjelige, at orgel og kor hele tiden var foran menigheden i sang. Når menigheden da overhovedet sang! Hvor der var mulighed derfor, havde man nemlig valgt ikke særlig kendte melodier. Dét var ikke folkeligt! Det "folkelige" har ellers været et argument i debatten om bispevielser.

Seere kunne også overvære, hvordan Københavns biskop efter sin fattige tale "overdrog" den nye biskop værdigheden med et håndslag. Næsten a la "Der er mi hånd, do gamle swend! ræk øwer og gi' me' dind"! Derefter talte biskop Eriksen. Det var for mange en skuffende oplevelse! På biskoppens tale kunne passe, hvad en radiolytter nylig skrev om radioprædikener i al almindelighed: "De forskellige prædikener er ud af den samme recept, at Gud er kærlighed, og vi skal tjene Gud ved at tjene vor næste. Og det er jo rigtigt. Hvad er det så, der er forkert? Det er det, der ikke bliver sagt".

Såvidt bispevielsen i Århus. Gældende ritual blev forresten fulgt ret nøje. Et nyt forslag til bispevielse m. m. foreligger ellers. Det er betænkeligt, som der kommer uheldige betænkninger! Betænkningen udkom omkring Advent 1978, men det bedste var allerede forinden trykt i "Kirkehistoriske Samlinger". I det skrift havde den historiske oversigt af professor P. G. Lindhardt sin naturlige plads. Som een mands personlige tolkning. Betænkningen bruger ordene: "præste- og bispevielse", men faktisk er det inkonsekvent. Det er jo alene indsættelse, man ønsker. Så giver det unægtelig en vis mening at foretrække biskoppens egen kirke! Sådan

set er det også inkonsekvent, at man bruger ordet: "biskop"! Imidlertid kan man jo svært sige "superintendent-kors og -kåbe, og de ting vil man nok beholde!

Indvielse eller indsættelse! Der er nok, som gerne vil i dé stole, og som er i gang med at tælle månderne, til de nuværende stoleindehavere skriver deres afskedsansøgning. Der skal søges om at komme væk fra stolen. Derefter – ja, altså endda forinden – kan andre søge efter mulighed for at komme i den! Det (de) kommende år vil som sagt bringe flere bispeansættelser. Hist og pist er man i færd med at diskutere kandidater. Nogle synes så at sige at tilbyde sig selv!

"Vore gode biskopper". Sådan lød overskriften til en randbemærkning i Kristeligt Dagblad af Johannes Müller. Overskriften var ikke ironisk. Johs. Müller slog fast, at biskopper er "tilsynsmænd og hyrder". Følgelig går det ikke an at påstå, at et bispeord ikke skulle have mere vægt end en skomagers ord. Tidligere var det "urtekræmmere", men deres røster er jo forstummet, hvorimod der endnu findes skomagere! Selv grundtvigianere plejer ikke at have noget imod, at den enkelte biskops ord tillægges en vis vægt. Det er bisper i flertal, man er bange for! Så manes kirkeforfatningsspøgelset frem. Biskopper må godt drikke en kop the sammen – den påstås ofte at være "tynd"! – men det skal være privat. Jeg kan ganske tilslutte mig Johs. Müllers fornuftige ræsonnement: "Udredt højærværdighederne selv deres rejseudgifter, så er samværet selvfølgelig aldeles privat; hvis ikke, så lader spørgsmålet sig i alt fald debattere". Müller sluttede sin randbemærkning med at fornøje sig over, at "der til enhver tid har været nogle brødre iblandt os, der har vist redebonhed til at lade sig vælge til det både brydsomme og krævende bispeembede". Da det efter Müllers udsagn også er en "overmåde net bestilling", kan man sikkert regne med, at

redebonheden også i fremtiden vil være stor!

Nogle bispekandidater vil være grundtvigske – eller dog mene, at de er det – og det er vist også passende, om der er 4 grundtvigske biskopper. For en 40 år siden blev fra grundtvigsk side gjort gældende, at "den grundtvigske retning har krav på at besætte i det mindste 3 af de 9 bispestole". Det må vel idag sige: 4! Bispestolene er jo blevet flere. Til gengæld er de virkelig "grundtvigske" ganske vist blevet færre! Mange gør imidlertid krav på – også et krav – at regnes som grundtvigske, og Grundtvig kan ikke protestere herimod! Virkelige missionsfolk skal vi næppe vente at se som bispekandidater. De virkelige missionske er jo også blevet få! Højkirkelige og rene tidehvervsfolk vil overhovedet ikke have mulighed for valg! Domprovster, derimod, har særdeles gode muligheder. Forhåbentlig dog ikke dem alle! Det er flere gange blevet sagt – blandt andet af Carl Hermansen, selv en tidligere bispekandidat – at domprovster (dengang stiftsprovster) kører på fribillet ved bispevalg. Det er vel heller ikke uden videre forkert, om en dygtig og fornuftig domprovst efter en trofast tjeneste som domprovst "avancerer" til biskop. Især da, hvis der var mening i hans udnævnelse til domprovst! På pastoralseminariet sagde biskop Fuglsang-Damgaard, at en sognepræst burde forblive i sit embede mindst 5-6 år, en residerende kapellan mindst 4-5 år, en kaldskapellan mindst 3-4 år, og en hjælpepræst mindst 2-3 år. Dermed havde man hele "hakkeordenen"! Om trent da! Vi dydede os for at spørge biskoppen, hvor længe en stiftsprovst mindst skulle forblive i sit embede. Fuglsang-Damgaard var stiftsprovst i meget kort tid. Omkring et år. Senere har andre haft lyst til at følge hans eksempel, men dette er ringeagt for det embede, man ellers var så glade for at få! Naturligvis må en "gammel" og iøvrigt god domprovst godt benytte sig

af sin "fribillet". Almindelige provster kan vel siges at køre til halv pris! Dette må de godt. Også om de er grundtvigske som Carl Hermansen! Sidst Haderslev fik biskop var det således en grundtvigsk provst. For min skyld må den tradition gerne fortsætte hér.

Apropos domprovster kritiserede Hermansen en anden gang, at en (nærmest) KC-biskop valgte en (nærmest) IM-stiftsprovst. Efter Hermansens mening skulle stiftsprovsten have været af den grundtvigske retning. Siden spurgte jeg Hermansen, hvorfor han ikke protesterede, når "grundtvigske" biskopper foretrak "grundtvigske" domprovster! Iøvrigt siger rygterne, at tidligere kirkeministre må tage ansvaret for flere domprovster!

Når det gælder biskopper, er det øjensynligt blevet tradition, at ministeren altid foretrækker nr. 1. Så er det temmelig givet, at bispekollegiet efterhånden bliver en samling "grundtvigsk-tidehvervsk, folkekirkelige" bisper! Sådan var det ikke altid i Danmark! 1934 skrev en af datidens mest betydelige grundtvigske præster, Asger Højmark, følgende:

"Københavns nye biskop blev altså Fuglsang-Damgaard, stiftsprovsten ved Københavns domkirke. Fra en side set er der ikke noget at sige til kirkeministerens valg mellem dem, der blev stemt om. Nemlig fra den side, hvor folkestyre er ét med flertalsstyre, som mange jo mener, det er. Så er det hele som fod i hose, den valgte fik de fleste stemmer, ja langt de fleste. Og de folk, der gør folkestyre til ét med flertalsstyre, ønsker jo i det hele, at selv et flertal på 53 pct. skal have hel og uindskrænket magt. Så må det jo være sådan i en folkestyret folkekirke, og det er altså sket her. Vi andre mindre doktrinære og dogmatiske tilhængere af folkestyre, der tror, at folkestyrets værdi beror på, at flertallet giver mindretallet så megen ret, som det kan, uden selv at blive forurettet, og som synes, at loven om bi-

spevalg, med dens frihed for ministerens valg i sådanne tilfælde som det her foreliggende, er udtryk for denne forstandige tankegang, vi ser anderledes på det".

Da Højmarks artikel citeres nu i Fuglsang-Damgaards dødsår, skal tilføjes, at Højmark iøvrigt udtalte sig rosende om biskoppen, men sagen var principiel!

Dette var altså for 45 år siden. Nu læser man andet i grundtvigske blade! Trods grundtvigsk (snarere: grundtvigiansk) modstand mod bisper i flertal – når de siger noget – vil man gerne have et flertal af bisper. Man er ikke nøjsom mere! Ministeren vælger nr. 1. Manden, der fik de fleste stemmer. Det ser meget demokratisk ud, men det tilgodeser ikke forskellige mindretal! Det beklages ofte, at der er mere end 2-3 bispekandidater. Dette forekommer da ellers virkelig demokratisk. Som mange partier i folketinget også er udtryk for demokrati! Naturligvis er et bispevalg med mange kandidater et problem. Derfor er det et fornuftigt forslag, at der stemmes på to med angivet prioritering. Så kunne en god missionsmand også få en rimelig chance i fremtiden. Derimod er det ikke godt – som ellers foreslået af mange – at foretage et omvalg mellem de højeste scorere!

En anden grundtvigsk skribent formulerede engang sit ønske således: en rimelig og rummelig biskop! Sådanne er også oplevet. Også uden for det grundtvigske parti! Måske man for fremtiden kan håbe på flere sådanne!

Højkirkeligheden har for længe siden fremsat ønske om en "viebiskop". Jeg har tidligere anbefalet mit bysbarn, kirkeminister Egon Jensen, at finde papirerne herom frem. Det nuværende bispekollegiums flertal synes ikke meget interesseret i højkirkelighedens frihedsønske. Måske nye biskopper vil forstå, at en borgerlig foranstaltning – som Den danske Folkekirke – må finde en løsning, der kan tilfredsstille et mindretals samvittig-

hedsønske! Ellers vil kommende præster opleve et slemt statskirke-
ligt direktiv: acceptere flertallets
opfattelse eller holde sig borte! Nok
er folkekirken en borgerlig foranstalt-
ning, men såfremt "gæsten" – Her-
rens Kirke – kun må være der på fler-
tallets betingelser, er folkekirken ble-
vet en skadelig indretning!

Biskop Chr. Ludwigs skrev engang
en artikel om bispevalg. Han var ikke
tilhænger af dem. Dels så han de man-
ge skyggesider ved et bispevalg, og
dels havde han et positivt indtryk af
regeringernes hidtidige bispeudnævnel-
ser. Biskop Ludwigs ord var næsten
profetiske:

"Vil man imidlertid for enhver pris

have sit "bispevalg" – det bliver nok i
en meget fortyndet form – så må man
være klar over, at kravet om stifts-
båndets løsning vil blive rejst
med stor kraft.... Og stiftsbåndsløs-
ning er kun det første skridt. Så kom-
mer ordinationsfrihed og tillad-
else til udnævnelse af valgbiskop-
per eller ordinatorer for sådan-
ne kredse, der ikke har følt sig til-
fredsstillet af nogen af de siddende bi-
skopper" ("Højskolebladet" nr. 14/
1921).

Således talte den grundtvigske
biskop Chr. Ludwigs!

J. Em. Hansen, Haderslev.

Virring-dage 1979

Et personligt indtryk

DEN sidste mandag i maj stævne-
de jeg fra min himmerlandske
hjemstavn mod Essenbæk Kirke.
Smukt lå Guds Hus midt på den solbe-
skinnede kirkegård, og indendøre hør-
tes Barsøes og Stjernfelts stemmer i
ivrig samtale under forberedelsen af
morgendagens begivenhed: Den højti-
delige Messe. Senere kom også H. C.
Christensen fra Agri, medbringende
de skønneste messeklæder som tænkes
kan. Sammen holdt vi en slags general-
prøve på Den højtidelige Messe. Det
virkede meget stærkt på denne måde
fra begyndelsen af konventet at få blik-
ket rettet mod Den højtidelige Messe,
som således kom til at stå som det ab-
solut centrale i programmet.

Derefter gik turen til selve Virring.
Denne lille landsby er i sig selv en op-
levelse, som man sikkert ikke kan få
andre steder i Danmark: Den ligger
op ad en bakkeskråning, som vender
mod syd og sol, husene er anbragt op
ad skråningen som i bjergbyer, og
øverst ligger den lille, hvidkalkede
kirke. Midt i det hele ligger præste-

gården med sin store gårdsplads. Al
frodigheden fik mig flere gange til at
tænke på, at "Naturen holder Pinse-
fest i blomstervirket smykke" – en
passende salmelinje i ugen før Pinse.
En anden salme fik aktualitet, når vi
fra præstegården gik op til kirken:
"Op til Guds Hus vi gå". (I de traditio-
nelt udformede messer opfyldtes også
denne salmes sidste vers: "Thi synge
vi i kor med engle: Fred på jord! Gud
Fader nat og dag i os har velbehag!")

I løbet af eftermiddagen begyndte
deltagerne i konventet for alvor at duk-
ke op fra fjern og nær: Udover præ-
ster deltog bl. a. også to københavnske
kirkemusikere: Kim Thinggaard, der
var organist ved de fleste tjenester i
Virring Kirke, og Axel Madsen, der
på uformel vis gav os kendskab til nog-
le af sine tonesætninger til bl. a. ind-
gangsversene fra Dansk Messebog.

Selve konventet begyndte i følge pro-
grammet med en times meditation i
kirken, men deltagelse i denne var
selvfølgelig en frivillig sag, og mange,
som til dagligt færdes ret så isoleret

eller blandt uforstående, valgte istedet
at bruge denne time til samtale med
ligesindede. Det er da forståeligt.

Så begyndte ellers selve konventet
med messe. Celebrant var Helge Tag-
gatz, som fra Sengeløse havde med-
bragt sin egen højmesseliturgi, prædi-
kant var Pastor H. J. Thorsgaard Mor-
tensen, som fra Øster Assels på Mors
havde medbragt en solid bibelsk prædi-
ken. Senere på eftermiddagen fulgte
Vesper.

Om aftenen samledes vi i konfir-
mandstuen til Sigurd Mejdors fore-
drag om kirkehusenes hellighed. Mejn-
dor behandlede udfra religionshistori-
en og kirkehistorien menneskers al-
mindelige respekt for det hellige og
for hellige steder og ting. Han mente,
at selvom man opgav indvielsesordene
"jeg helliger og afsondrer dette sted",
så ville dog almindelige mennesker
stadigt forstå kirkerne som hellige ste-
der; imidlertid ville en opgivelse af
disse ord dog kunne føre til, at man
fra statsstyrets side ville presse yder-
ligere på med at ville bruge kirkerne
til verdslige formål, og i en sådan af-
sakraliseringsproces burde en kirke-
lig liturgikommission ikke gå foran
som foreslået i den blå betænkning om
de biskoppelige handlinger.

Efter Completorium og en kop the i
præstegården afsluttedes den første
Virring-dag 1979.

Tirsdag samledes konventsdeltagere
ne og en del af den lokale menighed i
Essenbæk Kirke kl. 8 til Højtidelig
Messe. Her oplevede vi stedets almin-
delige højmesse med få ændringer og
udført på traditionel vis med celebrant,
diakon, subdiakon og messetjenere, al-
le instrueret af ceremonimester Stjern-
felt. Barsøe celebrerede selv på for-
nemste måde, og alt føjede sig sam-
men til en helhed af usædvanlig smuk
karakter. (Hvor mon man finder noget
lignende??). Pastor Tage Lunn holdt
en god og bibelsk prædiken om præste-
embedet som en af Guds gode gaver til
vor glæde. Undervejs oplevede vi,
hvad så sjældent sker, at en sund lat-

ter fyldte kirken. Bagefter var vi nog-
le stykker, som talte om det mærkvær-
dige, at nogle præster tilsyneladende
satser på at gøre gudstjenesten kede-
lig, når den dog kan holdes som en
glædesfest.

Efter morgenmaden fulgte konven-
tets hovedforedrag. Cand. theol. fra
Menighedsfakultetet i Oslo Torbjørn
Olsen var kommet oppe fra Nord-Nor-
ge, hvor han er værnepligtig theolog,
for at give os indblik i sit materiale
fra et speciale om bispeembedet i Ny
Testamente og i kirkehistorien.

Af pladsmæssige grunde udelades
referatet af Torbjørn Olsens fo-
redrag: "Bispeembedet i histo-
risk og aktuel belysning". Hele
foredraget bringes efter manu-
skript i næste nummer af Re-for-
matio.

Red.

Efter frokosten begyndte generalka-
pitlet, som optog det meste af resten
af tirsdagen. Der blev dog tid til den
højtidelige vesper, som var en oplevel-
se, selvom processionen blev aflyst på
grund af regn. Edmund Jensen prædi-
kede om Virring-konventet som årets
begivenhed, og han mindedes nogle af
de afdøde, som havde sat meget til si-
de år efter år for at deltage; rejsen
til Virring var for dem og mange an-
dre som en pilgrimsrejse ligesom den,
der ligger bag Ps. 122: op til Virring
for at tage del i den fælles tilbedelse.
Derefter sang et lokalt pigekor vespe-
rens Davidssalmer, hymnen og Magni-
ficat på engelske toner; al ros til dis-
se piger for deres indsats både ved
højmassen og ved vesperen. Med mid-
dag, fortsat generalkapitel, completo-
rium og the afsluttedes den anden Vir-
ring-dag 1979.

Onsdag kom med varme og både
regn og sol. Messen celebreredes af
Ole Skjerbæk Madsen, og Johannes
Nielsen prædikede jævnt, godt og bi-
belsk. Efter morgenmaden fulgte en
samtale om præsteembedet, indledt af

Poul Exner, der ligesom Tage Lunn fremhævede præstetjenesten som en af Guds gaver. Exner betonedede også, at kirkelig fornyelse opstår i fællesskabet mellem præsten og hans bedste kirkegængere. Derefter havde flere ordet og fortalte om deres egne oplevelser af præste- og bispefunktionerne i den danske del af Kirken. Derefter gik turen for sidste gang op til Guds hus til middagsbøn.

Således lakkede Virring-dagene 1979 da mod enden. Undervejs var det blevet en offentlig hemmelighed, at det måske ville blive de sidste Virring-dage med Minna og Børge Barsøe som værter. Selvom man kun havde delta- get eet år, forstod man tilfulde den tak, der bragtes de to for deres store

gæstfrihed. Så fulgte afskeden, og jeg indrømmer gerne, at jeg bag rattet på vej tilbage til hverdagen brød ud i et: "O Gud, vi love dig, vi bekende, du er Herren". Det var jo, hvad Virring-dagene havde drejet sig om: Lovprisning på Skriftens grund ved Messe og Tidebøn, én stor liturgisk bekendelseshandling med tilknyttede samtaler og foredrag; her fik vi understreget, hvad kirkelig fornyelse er: Besindelse på kirkegang, sakramenter, embede, bibellæsning og bøn.

Det var min oplevelse af Virring-dagene 1979.

"O Gud, vi love dig, vi bekende, du er Herren".

Peter Jørgensen, Risskov.

stillinger og opgaver i kirken. En af seminarets medarrangører kunne da også konkludere, at vel var der kommet noget ud af det, men man havde håbet på mere.

Vi kunne konstatere at denne forsamling havde en noget anden sammensætning end den, vi kender fra lignende møder herhjemme. Dels er folk meget yngre, dels er der ret mange kvinder, i mange tilfælde teologer, der er aktive på forskellige poster indenfor kirkeligt arbejde. Som følge heraf var

der ved samtalerne efter foredragene en bredere deltagelse og en større spørgelyst end vi har været vant til at opleve.

Under gennemgangen af "Tjenester og stillinger for kvinder i kirken" bemærkede vi, at der i den norske kirke er langt flere stillinger, og dermed flere stillinger åbne for kvinder, end hos os.

Gytte Exner
Albertslund

Birte Christensen
Frederikssund

Om kvinder

IDAGENE 9. - 10. marts blev der i Oslo afholdt et seminar med emnet "Kvinne og mann i menigheden", arrangeret af Kirkelig Fornyelse. Blandt de ca. 50 deltagere var vi to danske, der følte os tiltalt af det positive i programmets indledende ord om at "et nei (til kvindelige præster) krever i denne sammenheng også et ja til kvinners tjeneste i kirke og menighet. Altfor lenge har vi som sier nei til kvinnelig prestetjeneste, ikke like sterkt fremhevet et ja til andre former for kvinnelig tjeneste".

Programmet bød på følgende foredrag:

Gunnar Johnstad: "Hva betyr 1.Tim. 2, 9-15 og 1. Kor. 14, 33-40 for kvinners tjeneste i Kirken?"

Ingebjørg Lindheim og Kristin Fæhn: "Hvordan har jeg funnet meg til rette i en kirkelig stilling som kvinne?"

Roald Flemestad: "Skapt i Guds bilde - frigjort som kvinne - frigjort som mann" Gal. 3, 28 og Ef. 5, 21-33.

"Tjenester og stillinger for kvinner i kirken".

Der blev sagt mange udmærkede ting - mest fik vi ud af at lytte til Ingebjørg Lindheim, der gav en både fyldig og saglig redegørelse for et mangeårigt virke i kirkens tjeneste og pegede på nogle af de problemer, hun som kvinde havde mødt i en sådan stilling. Det kan f. eks. være et problem, at andre møder med bestemte forventninger om hvilke opgaver hun som kvinde bør påtage sig. Man tager det i reglen for givet, at hun påtager sig sognets børnearbejde, skønt hun ikke føler sig særlig kvalificeret til netop denne opgave, og til trods for at det er meget vigtigt, at mænd går ind i børnearbejdet og derved giver drengene en model at identificere sig med. I. L. delagtiggjorde os i en vision om et samarbejde med præsten som leder og som den, der fremelsker nådegaver hos menigheden.

Gennemgående må man nok sige, at teologerne brugte forholdsvis megen tid på endnu engang at bevise, at kvinder ikke kan være præster og som følge deraf for lidt tid på at anvise andre

Betænkning nr. 848

Til Kirkeministeriets liturgiske kommission.

UNDERTEGNEDE præster har, sådan som vi antager det har været ønsket fra den liturgiske kommissions side, ved en række konventssammenkomster, gennemgået kommissionens betænkning nr. 848 om de biskoppelige handlinger.

I den anledning ønsker vi at udtale: Ændringer af hævdundne ritualer er en dristig, men mulig og løfterig opgave for en levende kirke. Det berettigede i ændringerne, ud over en rent sproglig ajourføring, må være, at kirken er vokset i indsigt med hensyn til den pågældende handlings væsen som en del af frelsens orden. Det vil sige, at handlingens bibelske karakter fastholdes og understreges, og det vil også sige, at den rituelle udvikling bliver økumenisk, hvor ritualfornyelsen i andre kirkeafdelinger må forudsættes at ske efter de samme grundregler.

Vi har med interesse gennemgået de historiske redegørelser, men navnlig været opmærksomme på kommissionens egne tilkendegivelser af formålet med ændringerne.

Vi betvivler ikke kommissionens re- delighed og alvor eller dens liturgi- historiske og sproglige ekspertise. Men vi er overbeviste om, at kommissio-

nens grundholdning over for opgaven er forkert, fordi

- det først og fremmest har været hensigten at undlade at sige noget, som det gældende ritual giver udtryk for, jvf. den voldsomme polemik mod overdragelsesformularen i præstevielsesritualet og indvielsesordene i kirkevielsesritualet.
- Det har været hensigten at skærpe en national-konfessionalistisk holdning over for andre kirker og konfessioner.
- Ved indførelse af mange alternative skriftlæsninger og ved sproglige ændringer har man svækket den skriftmæssige styrke og prægnans i gældende ritualer.

Så længe vi er overbeviste om denne karakteristik af kommissionens arbejde, fraråder vi yderligere arbejde på at forslagene autoriseres. Det er vores generelle opfattelse, at vi i den danske folkekirke ikke for tiden har åndelig kraft og modenhed til at foretage officielle ritualændringer.

Johs. M. Nielsen
sognepræst
Tårnby

Knud Christensen
sognepræst
Frederikssund

Ole Skjerbæk Madsen Poul Exner
præst præst
Vigerslev kirke Albertslund
Gert Holthor Preben Hansen
sognepræst sognepræst
Gerlev Hvedstrup

Ole Fr. Stjernfelt Helge Taggatz
præst sognepræst
Tårnby Sengeløse
Ejlf Kristensen Vagn Hersted
sognepræst sognepræst
Tersløse Vejlø

Om slangehvisken og onde sejre

"Skulle Gud have sagt?...
I er jo da som Gud"

MAN undres: så sent som i september 1978 ligger ved vintertersæson-begyndelse masser af små blade med Freud-billeder på og oversigt over dennes værker på den lille bys nye bibliotek.

Man spørger, hvorfor ikke Viktor Frankl er med i psykologi-anbefalingerne, og får et spørgsmålstegn til svar m.h.t., hvem Viktor Frankl er!

Man tænker: har denne livsteori (Freuds) dog nu ikke raset ud og i sin ensidighed gjort tilstrækkelig meget ondt? – Skal denne Freud-bevægelse (der opnåede resultater, som den store ophavsmand sikkert ikke tænkte muligt) – stadig fodres med nye unge og ubeskrevne menneskeofre?

Hvor umoderne, uforudseende, ego-centrisk, egoistisk – og meget mere kunne siges – er dog hele denne promiskuitetens lovprisning her i Danmark. "Moderne" er dog netop erkendelsen af, at der er snævre grænser for, hvad vi kan tillade os af selvudfoldelse, naturlige og tydelige grænser for, hvad der er bekommeligt, og hvad der er "ubekommeligt". – I det personlige liv stødte vi på disse grænser. Og i talstærke kredse er vi "moderne" med til at advare mod den globale rovdrift på klodens reserver. Man indser, at troen på en hemningsløs dødsdrift,

sexdrift, selvopholdelsesdrift, nydelsesbegær o.s.v. er dårlig økonomi med livets kræfter som med klodens dyrebare reserver.

Men ind imellem glemmer man altså alt dette og lader, som om Freud var psykologiens sidste skrig!

Tankerne går tilbage til situationer, hvor teori og naturligt liv ikke faldt sammen:

Ved et besøg hos nære venner i Mecklenburg i november 1961, da muren og den absolutte skillelinie igennem Tyskland endnu var så ny, undredes vi over, hvordan det stod til med de frugtbare marker, vi kendte fra tidligere. På trods af alle tvangsmetoder og lokkemetoder (med navns nævnelse erklæredes den og den for at være "Held oder Heldin der Arbeit") – trods alt: høsten kom ikke i hus, roerne sad endnu i jorden! o.s.v. Man undredes: en skrædder fra Berlin, fortalte man os, var udvalgt til at ordne de nyplanlagte kolkoser og til at regere over de besværlige og modvillige bønder!

Livet lod sig ikke presse ind i plan-teorien. – Hvad gør man så? Man siger: "Livet har uret!"

Og nu for os, for vores nutid i Danmark (og jo på så mange andre steder), hvor lykke erklæres, – i hvert fald menes at være lig med materiel velstand, lig med større materiel nydelsesmulighed og nydelsesbegær, – hvor "fremskridt" betegnes som noget

uafvendeligt, uopgiveligt, men samtidig forstås som noget rent teknisk, – og hvor promiskuitet og sexlivets "nødvendige" og uhemmede ret til udfoldelse påstås og muliggøres (muliggøres først og fremmest ved at være "in"!) – i vores nutidighed, hvordan er der livsreaktioner? – Nervevrag og tårer – også barnetårer efter far eller mor, der pludselig ikke er der mere, mor eller far fik en anden så kær, at han eller hun "ofrede" sine børn og sit hjem – og gik sin vej hen til en anden i "den helt store kærlighed"!

"Livet har uret!" siger de teoritroende, lige meget hvad det så koster af misbrug af tid og hellige livskræfter.

I Østtyskland dengang var det de verdslige magthavere, der dikterede. Men her hos os er det på trods af al vores oplysthed og væren orienteret – hos os er det mærkeligt nok en slangehvisken, der dikterer og lader os tro, at vi er så oplyste.

At meditere, at tie stille, – tavs-

hed og afholdenhed for os nervøst snakkende og trøstespisende! Brak-jord derude i naturen, hvor naturen selv får lov og tid til at finde tilbage til de inderste kræfters ligevægt og fornyelse, alt dette tilsyneladende så forskellige ligger på en og samme linie.

"Faste", "Afholdenhed", "begrænsningens kunst", – det vrir med disse ord i alle nymodens bevægelser.

Men fulgte vi eller "følger vi Kristus efter", var det der, og er det der altsammen, alt det, disse moderne prædiker om.

Og derfor er kristen livsholdning nok netop i øjeblikket af verdenshistorisk betydning som værende et virkeligt alternativ; "virkeligt" det er noget, der formår at have virkning på sund og kontinuerlig vis, – en virkelig udvej i vores økologiske som psykologiske dybe menneskelige nød.

Margit Deckert, Strib

Johs. Müller: Når livet går os på. Unitas 1979. 47 sider. Kr. 13, 35.

*

DEN tidligere forstander på Sankt Lukasstiftelsen har skrevet den lille bog – på opfordring fra forlaget Unitas. Når man får en bog fra Unitas i hånden, er man uvilkårlig lidt skeptisk, for der kommer så meget forskelligt fra det forlag, også ting som burde have været arkiveret lodret. Men – her er en bog, som er værd at eje og værd at læse!

Johs. Müller siger i forordet til bogen, at den er blevet til på et tidspunkt i hans liv, hvor han som vist aldrig før havde oplevet, at livet var gået ham på. Der er ingen tvivl om, at netop derfor er bogen så god og så ægte, som tilfældet er. Det mærkes så tydeligt, at det er en bog, som er skrevet

ud af egen personlig smertelig erfaring. Når man selv oplever lidelsen, forstår flosklerne ikke.... Der er noget i denne bog, som får mig til at tænke på præsten i Martin A. Hansens "Høstgildet" – og det er nu ikke dårligt at komme til at tænke netop på ham. Bogen består af små afsnit, nærmest andagtsstykker – og de fleste af dem er så talende, at man tænker ved sig selv: Du må lige læse eet til! Og inden man ser sig om, har man læst det sidste. Let læst, ja, men indholdet bliver man ikke hurtig færdig med.

Der var en enkelt særning, som irriterede mig. Den har ikke noget med bogens indhold at gøre, men alligevel. Hør bare: "Hver gang en præst står ved en døbefont, og hver gang han gør tjeneste ved en begravelse, så får hun eller han lov til at sige de ord: 'Lovet være Gud....' – Hun eller han! Var det nu nødvendigt med denne provokation? Er vi virkelig nået så langt ud i m/k-pjatteriet? – Vi fornemmer jo nok hensigten: de kvindelige præ-

RE-FORMATIO

MEDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

NR. 3 SEPTEMBER 1979 22. ÅRGANG

Sune Wiman v/Helge Tagatz:	
Hvorfor netop Kirken?	37
H. Kejser & Walter Bjerborg:	
Jeg tror på de helliges samfund	42
J. Em. Hansen:	
Bispevalg m. m.	43
Peter Jørgensen:	
Virring-dage 1979	46
Gytte Exner & Birte Christensen:	
Om kvinder	48
Johs. M. Nielsen m. fl.:	
Betænkning nr. 848	49
Margit Deckert:	
Om slangehvisken og onde sejre	50
Frede Møller:	
Læst: Johs. Müller: Når livet går os på	51

ster er noget normalt, noget, som alle normalt-tænkende mennesker selvfølgelig akcepterer!

Men denne enkelte kritiske bemærkning skal ikke forhindre mig i at anbefale bogen. Den fortjener at blive læst. "Bogen er velegnet til at give til syge, ensomme og ældre, ja, til alle, der har mødt livets alvor", skriver forlaget. Det er sande ord.

Frede Møller, Nexø

REDAKTIONEL EFTERSKRIFT:

Jeg har fortrudt, at jeg sendte denne bog til Frede Møller til anmeldelse. Det satte en række tanker i bevægelse hos mig, at en præst, der offentligt i en anmeldelse af en lille bog om julen

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):
Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.
Telefon: (07) 37 50 98.

I redaktionen iøvrigt:
Sognepræst Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund; pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9210 Ålborg S. Ø.; pastor Ole Skjerbæk Madsen, Danshøjvej 31, 2500 Valby; sognepræst Børge Riisgaard, 7673 Harboøre.

Ekspedition:
RE-FORMATIO ved overlærer Knud Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 København Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon (01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og koster 35 kr. – for studerende 25 kr.
Sats: Anders Studsgård, Skarrild.
Tryk: Clausen off-set, Horsens.

af Poul Hoffmann ikke havde noget imod, at juleberetningerne blot skulle være legender, så alligevel kan skrive en from bog! En højkirkelig præst dumpede her i foråret på Mariæ Bedødsesdag ind til gudstjeneste hos en ham ukendt præst. Denne startede sin prædiken med lige ud at fastslå (med hvilken myndighed?), at det ikke var andet end en legende, der var blevet læst. Men min præsteven tilføjede, at det egentlig blev en meget god prædiken, der kom ud af det. Det er da mærkeligt: ud af et nul – en ikke-begivenhed – kunne der komme en god prædiken! For mig er dette næsten uhyggeligt – noget anfægtende, at alle de gode, fromme, måske trøstende ord udspringer af – ingenting....

P. U.

RESERVERET POSTVÆSENET

6000 FREDERIKSSUND
KIRKEGÅDE 9
KNUD CHRISTENSEN
170 HR PASTOR